

Notiser

BIBLIOTEKSLÅN

Det brukar påstås att det framför allt är juridisk och teologisk litteratur som stjäls på bibliotek. Kanske är det en skröna. Kanske är jurister och teologer inte ohederligare än andra. Men en sak tycks i alla fall vara klar. Den kände dokumentspriidaren Julian Assange har inte lämnat tillbaka den introduktionsbok till icke-klassisk logik (av Graham Priest), som han borde ha återlämnat till universitetsbiblioteket i Melbourne i mars 2004. I alla händelser fattades den fortfarande 2006. Kanske kommer den att läckas ut på nätet. I så fall sprids nyheten att det finns sanna motsägelser!

NYA BÖCKER

Karolinska Institutets University Press har gett ut en bok med titeln *Vad är liv i kosmos, i cellen, i människan*, 2010. Författare är åtta forskare från olika discipliner – medicin, fysik, cellbiologi, astronomi och filosofi. (Filosofen i sammanhanget är Per-Erik Malmnäs.)

Förlaget Fri Tanke har publicerat svenska översättningar av tre introduktionsböcker ur Oxford University Press serie "A Very Short Introduction", nämligen *Kort om etik* av Simon Blackburn (från 2003), *Kort om känslor* av Dylan Evans (från 2003) och *Kort om vetenskapsfilosofi* av Samir Okasha (från 2002).

Daidalos förlag har givit ut *Det politiska som begrepp* av Carl Schmitt, med en inledning av Carl-Göran Heidegren och en efterskrift av Ernst-Wolfgang Böckenförde, 2010.

Joachim Siöcrona har givit ut en skrift med titeln *Svenskar om Spinozas förståndskärlek*, Hilaritas förlag, ISBN 978-91-978697-3-7. Sjutton svenskar citeras, bland annat C. J. Boström, Gunnar Aspelin, Thomas Thorild, Anders Wedberg och E. G. Geijer.

SYNTETISKA OMDÖMEN APRIORI

Empirister har ofta sagt att alla sanningar som vi kan vara apriori berättigade att tro på är analytiska. A. J. Ayer hävdar t.ex. detta i sin välkända bok *Språk, sanning och logik*, där han formulerade de logiska positivisternas grundläggande uppfattningar. Men tesen att det inte finns några syntetiska sanningar apriori är själv knappast en empirisk hypotes, som kan testas genom att vi observerar verkligheten. Alltså är den ett aprioriskt omdöme. Somliga (t.ex. A. C. Ewing) har menat att den dessutom är ett syntetiskt omdöme – och att den alltså inte kan vara sann, eftersom den ju säger att det inte finns några syntetiska sanningar apriori. Ska man då dra slutsatsen att den är ett analytiskt omdöme? Eller att den i själva verket ändå är en empirisk (aposteriori) hypotes?

UTSATTHETSPARADOXEN

Om man ska ömma för några, så är det väl för dem som är de allra mest utsatta. De har per definition det allra värst. Längst därute i marginalen kämpar de tysta, svaga, ohörda. Om vi inte ömmar för dem är det inte mycket bevänt med oss. När mörkret sänker sig över människornas värld är det alltid de allra mest utsatta som drabbas först och värst. Men det slutar sällan där.

Som tur är lever vi i en upplyst tid. Vi ömmar för dem som det ska ömmas för. ”De allra mest utsatta” nämns titt som tätt i media. Som mål-sökande moraliska robotar söker vi upp dem och inga andra, gör reportage, skänker bidrag. Vi går direkt på kärnpunkten, den punkt förutan vilken allt tal om rätt och fel vore tomt. För det vore väl fel att välja att skänka en tia till den som har det bättre ställt av två utsatta.

Så vi ömmar.

Men ibland undrar jag om vi inte tar fel. Om inte de längst ut i marginalen i själva verket är längre in. Måste det inte vara ännu värre att tillhöra gruppen ”de näst mest allra mest utsatta”? De får ingen uppmärksamhet alls! Utan den minsta uppmärksamhet till skydd, är de än mer utsatta. De nämns aldrig. Ett utrotningshotat djur kan räddas av ett nyhetsinslag, men den art som inte är med i ett nyhetsinslag, den som bara är något mindre hotad, är i själva verket mer utsatt, i varje fall om den initiala skillnaden är liten, vilket den är innan nyhetsinslaget. Skillnaden är ju liten, eftersom jämförelsen görs mellan de mest utsatta och de näst mest utsatta.

Detta är ”Utsatthetsparadoxen”. De mest utsatta är sällan eller aldrig de mest utsatta. Faktum är att jag antagligen är den första som nämnt dem vid namn: ”De näst mest allra mest utsatta”. Jag ömmar för dem. Gör du?

LIVETS MENING?

Alla vet kanske inte vad en myrspov är. Det är en fågel. Och inte vilken fågel som helst. Varje höst genomför myrspoven sin flyttning från Alaska till Nya Zeeland. Den tar åtta dygn. Fågeln flyger nonstop, utan en enda rast för att vila eller äta. Och när det sedan blir vår flyger myrspoven åter de 1100 milen tillbaka till Alaska. Ska detta verkligen vara nödvändigt?

SAGAN OM HEIDEGGER OCH FLODHÄSTEN

So Heidegger and a hippo stroll up to the Pearly Gates and Saint Peter says, "Listen, we've only got room for one more today. So whoever of the two of you gives me the best answer to the question 'What is the meaning of life?' gets to come in."

And Heidegger says, "To think Being itself explicitly requires disregarding Being to the extent that it is only grounded and interpreted in terms of beings and for beings as their ground, as in all metaphysics."

But before the hippo can grunt one word, Saint Peter says to him, "Today's your lucky day, Hippy!"

FILOSOFI OCH PARAPSYKOLOGI

I andra delen av sin självbiografi skriver Koestler på ett ställe följande: "1952 träffade jag i Princeton en gammal vän, den tyska matematikern-filosofen Hans Reichenbach som var professor vid Californiens universitet. Vi hade inte setts på nära tjugo år. Han hade åldrats och hörde illa men i stället för en modern hörapparat använde han en gammalmodig tratt. Han frågade vad jag närmast var intresserad av och jag berättade att det var Rhines parapsykologiska undersökningar. Han förklarade att det var humbug alltsammans, vilket jag opponerade mig emot; åtminstone den statistiska bearbetningen av Rhines experiment tycktes visa relevanta resultat (varmed jag menade att de bekräftade existensen av telepati och liknande fenomen). Reichenbach frågade småleende:

– Vem har kontrollerat statistiken?

– Det har Fisher själv. (R. A. Fisher är en av de främsta experterna på sannolikhetsberäkningar.)

– Vem sa du?

– *Fisher*, skrek jag i tratten.

Reichenbach bleknade, han släppte tratten och sade:

– Om det är sant så är det fruktansvärt, fruktansvärt! I så fall måste jag slopa allting och börja från början.

Men andra ord: om en av sinnen oberoende perception existerar så

faller hela den materialistiska filosofin i spillror. Och för en filosofisk vetenskapsman betyder det att hans livsverk raseras.”

RELIGIÖS OMVÄNDELSE?

Anthony Flew (1923–2010) var en känd brittisk filosof och ateist. Eftersom han var en så välkänd och välartikulerad ateist var det uppseendeväckande att han mot slutet av sitt liv tycktes ha övergivit ateismen och övergått till tron att det finns en gud som har skapat världen (vilket dock inte innebär att han accepterade kristen tro). Flews bok *There Is a God* (2007), skriven tillsammans med en kristen apologet, ”offers elegant, user-friendly descriptions of the arguments that persuaded Flew, arguments familiar to anyone who has heard evangelical Christians’ ’scientific proof’ of God. From the ’fine tuning’ argument that the laws of nature are too perfect to have been accidents to the ’intelligent design’ argument that human biology cannot be explained by evolution to various computations meant to show that probability favors a divine creator, *There Is a God* is perhaps the handiest primer ever written on the science (many would say pseudoscience) of religious belief”. Detta enligt en skribent i *New York Times Magazine*, 4 november 2007. Artikeln kan läsas på:

http://www.nytimes.com/2007/11/04/magazine/04Flew-t.html?_r=1

Men skribenten i NYT, Mark Oppenheimer, frågar sig hur verklig Flews omvändelse var. Han tycks ha undersökt saken mycket noga och man får intrycket att Flew i stor utsträckning har blivit påverkad av anhängare av intelligent design, utan att riktigt kunna bjuda intellektuell motstånd. Oppenheimer besökte Flew 2007 och intervjuade honom under två dagar. Han fick klara belägg för att Flew inte längre var i intellektuell toppform, och Flew sa självmant att han inte skrivit boken *There Is a God*, utan att den skrivits av hans medförfattare. ”This is really Roy’s doing,” he said, before I had even figured out a polite way to ask. ”He showed it to me, and I said O.K. I’m too old for this kind of work!” Hela historien förefaller rätt sorglig.

HALL OF FAME

Tidskriften *Science* har (14/1 2011) listat de namn på vetenskapsmän (”scientists”) som förekommer mest i böcker publicerade mellan 1800 och 2000. Listan toppas av Bertrand Russell. Övriga filosofer på listan är bl.a. A. N. Whitehead som kommer på 16:de plats. Alfred Nobel (!) kommer på plats 57 före C. S. Peirce, Michael Dummett, Mario Bunge, Gottlob Frege, Kurt Gödel, Alfred Tarski, Crispin Wright, Herbert Dingle,

Hartry Field och Jon Barwise som är de filosofer som, i denna ordning, kommer bland de 350 första.

EN KOMMENTAR

Bland notiserna i FT 11/1 fanns följande skeptiska argument:

- (1) ”Om jag verkligen vet något, så kan jag inte ha fel.” dvs. $A \rightarrow \neg B$
- (2) ”Men jag kan ju alltid ha fel” dvs. $\neg B$
- (3) Följaktligen: $\neg A$, man kan aldrig verkligen veta något.

Min kommentar är att felet med detta är att satsen i (1) uttalar sig om ett ontologiskt förhållande, alltså om jag faktiskt vet något så kan jag faktiskt inte ha fel, då jag annars inte skulle veta enligt traditionell definition, medan (2) uttalar sig om ett epistemiskt förhållande, det vill säga min insikt att jag är felbar. Min principiella felbarhet motsäger inte att jag faktiskt aldrig kommer ha fel om jag nu råkar veta något. För att fatta det kort, argumentet blandar äpplen med päron.

CHRISTIAN STRANDH

KORTVERSION

Simon Blackburn recenserade nyligen en bok av Ronald Dworkin (*Justice for Hedgehogs*, Harvard University Press, 2011) ganska kritiskt. En läsare kommenterade med instämmande Blackburns recension genom att säga att en kortversion av den skulle låta så här: ”Dworkin – excellent rhetorician, bad philosopher.”

Medarbetare i detta nummer av *Filosofisk tidskrift*: Lars Bergström är professor emeritus i praktisk filosofi i Stockholm, Mohammad Fazlhashemi är professor i idéhistoria vid Umeå universitet, Åke Frändberg är professor emeritus i allmän rättslära vid Uppsala universitet, Erik Gustavsson är magister i praktisk filosofi i Lund, Sten Hjalmarsson är fil. kand. verksam som frilansjournalist och kulturskribent och Jan Willner är universitetslektor i filosofi i Linköping.